

Klement Gottwald na Staromestskom námestí v Prahe - snímka po dodatočnej úprave (vymazaní popraveného Vladimíra Clementisa)

Práve sa vraciam z Hradu od pána prezidenta. Dnes ráno som mu podal návrh na prijatie demisie ministrov, ktorí odstúpili 20. februára t. r., a súčasne som pánovi prezidentovi navrhol zoznam osôb, ktorými má byť vláda doplnená a rekonštruovaná. Môžem vám oznámiť, že pán prezident všetky moje návrhy, tak ako boli podané, prijal. Súdružky a súdruhovia, dekréty prepúšťacie, ako aj menovacie sú pánom prezidentom podpísané a za chvíľu budú mnou kontrasisgované.

Prejav predsedu vlády a KSČ Klementa Gottwalda, 25. 2. 1948

Opatrenia akčných výborov alebo opatrenia, urobené na ich návrh alebo na miesto nich, ku ktorým došlo v čase od 20. februára 1948 do dňa začiatku účinnosti tohto zákona a ktoré smerovali k ochrane alebo k zabezpečeniu ľudovodemokratického zriadenia alebo k očiste verejného života, sú podľa práva, a to i v tých prípadoch, kde by inak neboli v súlade s príslušnými predpismi.

Zákon č. 213/1948 Zb.

Februárové udalosti roku 1948 v Česko-Slovensku boli logickým vyústením politiky KSČ-KSS, ktorých vedenia sa systematicky, ešte počas druhej svetovej vojny, začali pripravovať na prevzatie moci v štáte.

Róbert Letz, historik

FEBRUÁR 1948

Vedenie KSČ rozhodlo, že v súlade so sovietskymi pokynmi pristúpi v blízkom čase k nastoleniu totalitného komunistického režimu. **Rozhodujúcim mocenským stretom sa stala vládna kríza vo februári 1948.** Vyvolali ju kroky komunistického ministra vnútra Václava Noseka, ktorý na rozhodujúce pozície v policajných zložkách dosadzoval len príslušníkov svojej strany. Keďže nerešpektoval ani rozhodnutie vlády, časť nekomunistických ministrov podala demisiu. Nepridali sa k nim však sociálnodemokratickí a nestraníckí ministri, a tak sa im nepodarilo vyvolať pád vlády a urýchlenie parlamentných volieb. Prezident Eduard Beneš napokon podľahol nátlaku, keď menoval nominantov predsedu vlády i KSČ Klementa Gottwalda namiesto ministrov, ktorí odstúpili. V štandardných demokratických pomeroch by na čele štátu nemohla zotrvať vláda, ktorá nedisponovala väčšinou v parlamente. **Táto vláda sa však už opierala o represívny aparát práve nastoleného totalitného režimu.** Členovia KSČ uchopili moc aj na miestnej úrovni prostredníctvom tzv. akčných výborov, ktoré začali v celej krajine vykonávať rozsiahle personálne čistky. **Odporcovia komunistického režimu (skutoční i fiktívni) boli vystavení perzekúciám** - od popráv cez dlhoročné väznie až po znemožnenie spoločenského uplatnenia pre všetkých členov rodiny.

CHCEŠ VEDIEŤ VIAC?

Odporúčané webstránky:
www.upn.gov.sk; www.enrs.eu

FEBRUÁR 1948 - NASTOLENIE KOMUNISTICKÉHO REŽIMU

Komunistický prevrat vo februári 1948 znamenal nastolenie totalitného komunistického režimu v Československu. Jeho vláda trvala 41 rokov až do Nežnej revolúcie v novembri 1989. Všetku moc v štáte malo v rukách vedenie Komunistickej strany Československa a odporcovia režimu boli vystavení prenasledovaniu. Komunistickému prevratu v Prahe predchádzal mocenský prevrat na Slovensku na jeseň roku 1947. Pod tlakom komunistickej strany a vyfabrikovaných obvinení bola Demokratická strana donútená vzdať sa pozícií, ktoré jej prináležali po presvedčivom víťazstve vo voľbách.

27. február 1948

20. november 1947

Február 1948

PRECHODNÉ OBDOBIE ROKOV 1945 – 1948

Jedným z výsledkom druhej svetovej vojny bolo aj rozdelenie Európy na záujmové sféry vŕfazov. Obnovujúce sa **Československo sa stalo súčasťou tvoriaceho sa sovietskeho bloku**. Napriek ubezpečovaniu sovietskeho komunistického diktátora Josifa Stalina **bolo zrejmé, že je len otázkou času, kedy bude v nových sovietskych satelitoch nastolený totalitný komunistický režim**.

Obdobie rokov 1945 – 1948 bolo akýmsi prechodným obdobím, ktoré bolo ukončené komunistickým prevratom. Sovietsky vplyv v štáte bol už veľmi silný a politický systém obsahoval závažné demokratické deficity. Napríklad, jeho súčasťou mohli byť len strany, ktoré boli členmi Národného frontu, čím bola vylúčená existencia politickej opozície. Represívne zložky štátu sa dopúšťali porušovania ľudských a občianskych práv a tisícky občanov boli protiprávne odvečnené do sovietskych gulagov. Dočasný parlament (Dočasné národné zhromaždenie) i nové orgány miestnej správy (národné výbory) boli ustanovené bez riadnych volieb. Členmi Národného frontu boli spočiatku len dve slovenské politické strany, ktoré vzišli zo Slovenského národného povstania – Komunistická strana Slovenska (KSS) a Demokratická Strana (DS). Po rozpustení najsilnejšej slovenskej politickej strany (Hlinkovej slovenskej ľudovej strany), ako predstaviteľky autoritatívneho režimu z rokov

1938 – 1945, sa rozhodujúca masa katolíckeho voličstva ocitla bez politického zastúpenia. Situáciu napokon vyriešila tzv. Aprílová dohoda medzi predstaviteľmi politického katolicizmu a prevažne evanjelickým vedením DS, čo rozhodlo o jej **dominantnom víťazstve vo voľbách v roku 1946 na Slovensku**. V českej časti republiky však zvíťazila KSČ, a tak sa stala najsilnejšou stranou aj v celoštátnom meradle.

VÝSLEDKY VOLIEB V ROKU 1946

česká časť ČSR

Politická strana	Podiel hlasov	Poslanecké mandáty
Komunistická strana Československa (KSČ)	40,17 %	93
Československá strana národně socialistická (ČSNS)	23,66 %	55
Československá strana lidová (ČSL)	20,24 %	46
Československá sociální demokracie (ČSD)	15,58 %	37

slovenská časť ČSR

Politická strana	Podiel hlasov	Poslanecké mandáty
Demokratická strana (DS)	62 %	43
Komunistická strana Slovenska (KSS)	30,37 %	21
Strana slobody (SSL)	3,73 %	3
Strana práce (SP)	3,11 %	2

JESENNÝ PREVRA 1947 NA SLOVENSKU

Komunistická strana sa nechcela zmieriť s volebnou porážkou na Slovensku a rozhodla sa situáciu riešiť mocenskými prostriedkami. Prvým krokom bolo zbavenie slovenských národných orgánov (Slovenskej národnej rady a Zboru povereníkov), v ktorých mala väčšinu DS, zvyškov právomocí, čo bolo zavŕšením procesu návratu k centralistickému štátu (tretia pražská dohoda). Nasledovať malo rozbitie DS. **Komunistami ovládaná polícia – Národná bezpečnosť vyfabrikovala odhalenie fiktívneho protištátného sprisahania**, do ktorého mali byť zapojení aj vedúci činitelia DS. Nasledovali perzekúcie vedúcich predstaviteľov DS, ktorá bola donútená vzdať sa väčšiny v Zbore povereníkov, čím bol nastolený stav, ktorý bol v rozpore s výsledkami volieb.